

ΑΣ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ, ΜΠΟΡΟΥΜΕ

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Του Τάκη Ιωαννίδη (7-1-2007)

Από τους αρχαίους χρόνους, οι πρόγονοί μας οριοθέτησαν τον πολιτισμό, ως ανθρώπινο έργο. Μια έκφανση του πνευματικού βίου και της δημιουργίας, από μια πρωταρχική φυσική κατάσταση, προς τις υψηλότερες, ανώτερες μορφές. Δηλαδή, μια τάση προς τα άνω, με προσπάθεια προς καλλιέργεια και εξευγενισμό. Το επινοητικό ανθρώπινο πνεύμα και η εκπληκτική του ικανότητα στην επίλυση των υφιστάμενων προβλημάτων και ανεύρεση, όλων των κατευθύνσεων και σχέσεων που διέπουν την προσωπική ζωή και την καθαρή υποκειμενικότητα, τις ψυχικές ανάγκες και δυσκολίες.

Ο προσδιορισμός της έννοιας των αξιών, πνευματικών, ηθικών, αισθητικών, θεωρητικών και πρακτικών, αποκάλυψε τις εκδηλώσεις του πολιτισμού. Και τούτο διότι, κάθε πράξη, με βάση, την επιστημονική έρευνα, την γνώση, την αλήθεια και με επιδίωξη μίας αξίας, όπως την αξία του αληθούς, του καλού και αγαθού στην φιλοσοφία, του αγίου και της αγάπης στην θρησκεία, του ωραίου στην Τέχνη, του δικαίου στην κοινωνία, προσεγγίζεται η ουσία του πολιτισμού.

Χρειάστηκαν αιώνες τριβής, του ανθρώπινου είδους, με την υλική αρχικά και μετέπειτα, την πνευματική ζωή, η συγκρότηση και ο πλουτισμός της συνείδησης, του αισθήματος και η αντίληψη της πραγματικότητας, θεωρητικά και πρακτικά, για να φτάσει στο επίπεδο να ψηλαφίσει, αριθμήσει και μετρήσει, με την λογική φυσικά, αλλά και το συναίσθημα, αυτές τις αξίες.

Ο Όσβαλντ Σπένγκλερ στο βιβλίο του, “Η κρίσης του δυτικού πολιτισμού”, που στον πρόλογό του αναφέρει τους Γκαίτε και Νίτσε,

στους οποίους οφείλει τα πάντα, θεωρεί τους πολιτισμούς στο σύνολό τους, ως ζωντανά όντα υψίστης τάξεως και μεγάλους οργανισμούς της ιστορίας. Ο πολιτισμός αναφέρει, γεννιέται τη στιγμή, όπου μία μεγάλη ψυχή αποχωρίζεται από την πρωταρχική έμψυχη κατάσταση της ανθρωπότητας, που διατελεί σε αιωνίως παιδική κατάσταση, όπως η μορφή χωρίζεται από το άμορφο, το καθορισμένο και το πρόσκαιρο, από το απέραντο και το διαρκές. Η ψυχή αναπτύσσεται στο έδαφος μιας σαφώς καθορισμένης περιοχής, με την οποία συνδέεται αναπόσπαστα. Ο πολιτισμός πεθαίνει, όταν αυτή η ψυχή πραγματοποιήσει όλες τις δυνατότητες της, υπό την μορφή λαών, γλωσσών, θρησκευτικών διδασκαλιών, τεχνών, κρατών, επιστημών και επανέλθει στην πρώτη της κατάσταση του πρωταρχικού ψυχισμού. Μόλις επιτευχθεί ο σκοπός και η ιδέα, μόλις πραγματοποιηθούν και εκδηλωθούν προς τα έξω, όλες οι εσωτερικές δυνατότητες, ξαφνικά ο πολιτισμός ναρκώνεται, νεκρώνεται, οι δυνάμεις του εξαντλούνται και μεταβάλλεται σε τεχνικό πολιτισμό. Αυτό είναι το νόημα όλων των κρίσεων στην ιστορία”. Κάθε πολιτισμός διατρέχει τα στάδια της ανθρώπινης ζωής.

Το 1931 ο Ισπανός φιλόλογος Ορτέκα Υ Γκάσσετ, στο βιβλίο του “ Η ανταρσία των μαζών”, έφτασε σε τελείως διαφορετικά συμπεράσματα από τον Σπένγκλερ. Παραδέχεται μια αμέτρητη αύξηση δημιουργικής δυνάμεως και δυνατοτήτων, δηλαδή το αντίθετο από αυτό που ακούμε για την παρακμή της Ευρώπης. Η σημερινή ανθρωπότητα αισθάνεται ότι η ζωή της είναι περισσότερο ζωή από οποιαδήποτε άλλη προηγούμενη εποχή. Αυτή η συνείδηση της σημερινής ζωής, με τη στοιχειώδη σαφήνειά της, καθιστά αβάσιμες όλες τις θεωρίες περί παρακμής, που πρέπει επιμελώς να παραμεριστούν. Είναι η συνείδηση ή το συναίσθημα ότι κάθε εποχή διαθέτει τις δικές της ζωτικές δυνάμεις.

Τι πράττει όμως η σημερινή ανθρωπότητα για την διατήρηση και πρόοδο του πολιτισμού; Γιατί έχει απωλέσει κάθε αίσθημα ευθύνης γι’

αυτόν: Γιατί με την απραξία της θέτει σε κίνδυνο την υπάρχουσα αφθονία δυνατοτήτων, με σοβαρό κίνδυνο την έλλειψη, την αδυναμία, την παρακμή:

Το περιβάλλον που δημιουργήσε, της άλλαξε συνήθειες, την κακόμαθε με τις ευκολίες της, την αποχαύνωσε με την κενοτυπία του. Ο άνθρωπος συμπεριφέρεται σήμερα ανάρμοστα, ανάγωγα, ως γιάπης, ως νεόπλουτος, ως επαναστάτης, ως γόνος κληρονομιάς, ως βάρβαρος, με ακράτητες απαιτήσεις από τη ζωή του, αγάριστος, αδιάντροπος. Έχει απωλέσει τον ευγενή χαρακτήρα του τις αξίες του, τα ήθη και έθιμά του.

Τακτοποιείται με “τα μέσα”, σε ένα κόσμο υλικής αφθονίας, με μόνη επιδίωξή του τον πλουτισμό, παρακάμπτοντας τις δυσκολίες. Έχει τη δουλίτσα του, τους βολικούς νόμους, την όποια κοινωνική πρόνοια, τον βουλευτή του, τον γιατρό και τα φάρμακα του. Προ πάντων, τη δίψα για διάκριση, προβολή, επικράτηση, εξουσία. Δημιουργεί εγκληματικά την πιο αντιφατική ανθρώπινη μορφή του ευχαριστημένου βολεμένου νέου. **Είναι ο σύγχρονος μαζάνθρωπος.** Σ’ αυτόν προσέφεραν αφειδώς την εύκολη ζωή κι αυτός έκλεισε την καρδιά του και πούλησε την ψυχή του. Αδιάφορος, ανεύθυνος, πονηρός, κατέλαβε τη θέση του ισχυρού και θεωρεί αυτονόητα τον εαυτό του ως εκλεκτό.

Στις μέρες μας, είναι εμφανές το μεγάλο ρήγμα, η διάσταση μεταξύ στους χώρους της επιστήμης, τις φυσικές και τις πολιτιστικές η, πνευματικές επιστήμες. Η περιρραϊούσα πίστη των ειδικών, ότι η εποχή μας βρίσκεται υπό το κράτος πολιτισμικής παρακμής, λίγους αγγίζει. Ο παλαιός πραγματικός πολιτισμός, αντικαταστάθηκε από έναν άλλο, άψυχο, ψυχρό, δίχως ηθική και καλλιέργεια. Τα πραγματικά ήθη της ψυχής ενός λαού, διαδέχτηκαν οι πλαστοί τρόποι και πρακτικές της, που υπαγορεύει, η εκάστοτε μόδα, αρχή και εξουσία.

Υπάρχει και λύση:

Ας οριοθετήσουμε τον Πολιτισμό. **Τι είναι Πολιτισμός:** ένα σύνολο δημιουργικών δραστηριοτήτων της ανθρώπινης ζωής και κάθε τι, που αποβλέπει στην εξύψωση, στην ιδανική μορφή και εκφράζει αυτή τη ζωή, με αντικειμενικό και ιστορικό τρόπο.

Κάθε ανθρώπινη ιστορική ζωή, που με τις πράξεις της, εξελίσσεται αδιατάρακτα και συνεχώς, από τις κατώτερες μορφές της, σε άλλες ανώτερων τάξεων, παράγοντας τες ως έργο, ως δημιουργία, ως καλή και τέλεια εργασία, ως προϊόν εσωτερικού ανθρωπισμού, εξωτερικού και εσωτερικού κόσμου. **Με την Φιλοσοφία, την Θρησκεία, την Τέχνη, τον Αθλητισμό, την Επιστήμη, την Πολιτική, την Οικονομία, τα ήθη και έθιμα των λαών, την οργάνωση της κοινωνίας και του πολιτισμικού περιβάλλοντος, τις προαιώνιες αξίες με κορωνίδες την Δικαιοσύνη, την Αγάπη, την ηθική, την δεκτικότητα του ανθρώπου.**

Με γνώση, οργάνωση και μόχθο, μπορώ να γίνω μεγάλος αθλητής, καλλιτέχνης, επιστήμων, πολιτικός, κ.λ.π. Εάν σε αυτές μου τις ιδιότητες, δεν περιλαμβάνεται η Ηθική, η Αγάπη προς τον πλησίον, ο σεβασμός, η δικαιοσύνη, η καλοσύνη, ο αυτοσεβασμός, ο αυτοέλεγχος, τότε θα χαρακτηρισθώ δίκαια ως μη πολιτισμένος.

Μόνον η πραγματική ανθρωπιά και η προσωπική ωριμότητα, φωτίζουν και εξυψώνουν, όλες μου τις ανθρώπινες πλευρές και τα γνωρίσματα του χαρακτήρα μου.

Ο Πολιτισμός είναι λοιπόν συγκεκριμένος τρόπος χαρακτηριστικής ζωής. Σημασία έχει να κινητοποιήσουμε τις συναισθηματικές και δημιουργικές δυνάμεις των ανθρώπων και μάλιστα των νέων.

Αν παρατηρήσουμε τα υγιή επιτεύγματα του σημερινού πολιτισμού, τα οποία είναι πολλά, θα φτάσουμε στο συμπέρασμα ότι ο Πολιτισμός, δεν είναι νομοτελώς περιορισμένος να καταλήξει στον τεχνικό πολιτισμό, ως έσχατη μορφή παρακμής και κατάπτωσης. Η δημιουργική δύναμη του ανθρώπου ενυπάρχει μέσα του. Είναι μεγάλη δύναμη, όπως το λέει και η

λέξη. Ας καλλιεργήσουμε την ιδέα του Πολιτισμού και τον ανεξάντλητο πολιτιστικό παλμό του, στις γόνιμες ψυχές των νέων μας, για να εκδηλωθεί η τάση μέσα τους, προς τις υψηλότερες και ανώτερες μορφές για να δρέψουν στο μέλλον, τους καρπούς τους. Ας προβάλλουμε τα υγιή πρότυπα της κοινωνίας μας. Είναι θέμα απόφασης και πράξης από τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, τους πολιτικούς, τους πνευματικούς ανθρώπους, τους ανθρώπους της Τέχνης.

Για να ακουστεί και πάλι ο Λακεδαιμόνιος όρκος, από τους νέους μας, προς τους σοφούς προγόνους μας, που μας άφησαν μία τεράστια Πολιτισμική παρακαταθήκη,

“ΑΜΕΣ ΔΕ Γ’ ΕΣΟΜΕΘΑ ΠΟΛΛΩ ΚΑΡΡΟΝΕΣ.